

Casus provincie Overijssel

Overijssel zet data in voor slimmere keuzes in beheer

Dit praktijkvoorbeeld gaat over:

- Datedreven assetmanagement
- Risicogestuurde aanpak (RAMSHEEP)
- Andere manier van aanbesteden
- Andere manier van inspecties
- Levensduurbenadering van objecten

Casus provincie Overijssel

Overijssel zet data in voor slimmere keuzes in beheer: 'Zo houden we middelen over voor zaken die er écht toe doen.'

Hoe zet je data in om slimmere keuzes te maken in onderhoud en beheer van kunstwerken? Bij de provincie Overijssel heeft assetmanager Pieter Ale de Boer een datagedreven werkwijze ontwikkeld die risico's, prestaties en kosten met elkaar verbindt. Geen stapels pdf's of nattevingerwerk meer, maar een scherpe analyse gebaseerd op RAMSHEEP en gezond boerenverstand. Zijn aanpak maakt inspecties inzichtelijker en besluiten meer verdedigbaar, maar voedt ook het gesprek met bestuurders. Hoe heeft Pieter Ale dat aangepakt en wat kunnen andere organisaties daarvan leren? Hij legt het graag uit in dit uitgebreide verhaal.

Pieter Ale de Boer is assetmanager bij de provincie Overijssel en verantwoordelijk voor het beheer van civiele kunstwerken en vaarwegen. Hij begon zijn loopbaan als technisch adviseur bij een ingenieursbureau. Naast het adviseren bij opdrachten werkte hij onder meer aan renovaties van bruggen en sluizen en het in kaart brengen van de beheeropgave voor fusies van waterschappen. Later specialiseerde hij zich in onderhoudsstrategie en werkte hij als expert op het gebied van beweegbare kunstwerken. Inmiddels is Pieter Ale al ruim vier jaar als assetmanager actief bij de provincie. Hij zal het zelf niet zo snel benoemen – bescheiden als hij is – maar met zijn technische achtergrond, zijn ervaring in projectleiding en zijn analytische blik is hij uitgegroeid tot een van de voortrekkers in Nederland op het gebied van risicogestuurd assetmanagement binnen de GWW-sector. ►

Vaste groep experts

Zijn werkgebied in Overijssel omvat zo'n 600 civiele kunstwerken en ongeveer 145 kilometer aan vaarwegen. Samen met een collega assetmanager, die zich richt op het wegenareaal van circa 650 kilometer, beheert hij de volledige provinciale infrastructuur. Pieter Ale werkt in het team Wegen en Kanalen Assetmanagement & Beleid, waar hij samenwerkt met een vaste groep interne experts: vakspecialisten die zowel strategisch als operationeel meedenken over beheer, onderhoud en inspecties.

Die datagedreven, risicogestuurde aanpak van de provincie Overijssel laat zien hoe assetmanagement verder gaat dan beheer, vertelt Pieter Ale aan het begin van het gesprek. Het is een manier van kijken, samenwerken en beslissen, die maakt dat je het goede doet. Op het juiste moment. En met de juiste reden.

Maar laten we vooraan beginnen. Want de aanleiding voor de huidige werkwijze ligt in de beperkingen van de traditionele inspectie volgens de CUR 117 en conditiemeting volgens NEN 2767, legt Pieter Ale uit. 'Wat je ziet is dat de norm zich richt op de fysieke toestand van een object. Die levert een

score op van 1 tot 6, maar zegt veel te weinig over de ernst of urgentie van het gebrek. Kleine schades met grote effecten op veiligheid of verlies van functie verdwijnen dan onder de radar. Terwijl het juist die gebreken zijn die tot ongelukken kunnen leiden.'

RAMSHEEP

Om daar verandering in te brengen, heeft de provincie haar uitvraag naar inspectiebureaus fundamenteel aangepast. Waar voorheen werd gevraagd naar een standaard conditiemeting, wordt nu ook expliciet gevraagd om een risicogestuurde analyse, gebaseerd op de RAMSHEEP-methode. Pieter Ale: 'RAMSHEEP staat voor Reliability, Availability, Maintainability, Safety, Health, Environment, Economics en Politics. Het helpt ons niet alleen om de technische staat te beoordelen, maar ook om na te denken over wat die staat betekent voor de omgeving, voor de gebruikers, voor de samenleving.'

Deze werkwijze is inmiddels vastgelegd in het hele inspectieproces. Ingenieursbureaus worden gevraagd om bij elk vastgesteld gebrek niet alleen de ernst en omvang te noteren, maar ook in te schatten wat het effect is op elk van de RAMSHEEP-thema's. 'We zien dat bureaus hierdoor

beter begrijpen wat we nodig hebben. En omdat we vooraf een duidelijke uitgangspuntennotitie meegeven, spreken we allemaal dezelfde taal.'

Volgens Pieter Ale is deze aanpak ook voor andere overheden toepasbaar. 'Je moet klein beginnen. Kies één type asset, bijvoorbeeld bruggen. Pas daar je uitvraag op aan. Vraag om meer dan alleen de toestand. Vraag om een risicoprofiel. Gebruik de bestaande richtlijnen, maar vertaal ze naar je eigen situatie. Dan zul je merken dat de kwaliteit van de inspectie én van de besluitvorming toeneemt.'

Data & gesprek

Een belangrijk uitgangspunt in de werkwijze van Pieter Ale is dat data niet leidend moet zijn, maar wel richting moet geven. De provincie laat jaarlijks circa honderd kunstwerken inspecteren. Daarbij gaat het om een afgewogen mix van vaste en beweegbare bruggen, viaducten en sluisen. Kleinere objecten, zoals duikers, worden minder frequent geïnspecteerd, omdat de risico's daar relatief klein zijn. 'We richten ons op dat deel van het areaal waar de grootste gevolgen kunnen optreden.' ►

De risicogestuurde aanpak levert grote hoeveelheden data op: duizenden gebreken, verspreid over honderden kunstwerken. Maar dankzij de gestandaardiseerde methodiek zijn die gegevens wél goed vergelijkbaar. 'Ik wil kunnen zeggen: breng nu alle dragende constructies in kaart. Welke hebben de grootste risico's? Wat is het totale risicoprofiel van de provincie op dat element?' Een beheer management systeem en dashboards helpen dit weer eenvoudig te visualiseren.

Comply or explain

De analyse maakt het mogelijk om onderbouwde keuzes te maken, legt Pieter Ale uit. Een brug met een gebrekkige leuning in een kelder voldoet misschien niet aan de nieuwste norm, maar hoeft geen wezenlijk veiligheidsrisico te vormen. In zulke gevallen kan Overijssel het principe toepassen van 'comply or explain': het gebrek wordt niet aangepakt, maar wel expliciet verantwoord. Pieter Ale: 'Zo houden we middelen over voor zaken die er écht toe doen.'

Deze werkwijze maakt ook het gesprek met de politiek en andere betrokkenen eenvoudiger. 'We hebben een objectieve onderbouwing voor onze keuzes. En als het budget wordt gekort, kunnen we laten zien wat de consequenties zijn. We hebben dat ook letterlijk gedaan: laten zien wat je mist als je één brug niet opknapt. En wat het risico dan is voor veiligheid, beschikbaarheid of milieu.'

Wapeningserosie

Een interessant voorbeeld is de aanpak van wapeningscorrosie. Pieter Ale: 'We zagen dat bepaalde objecten schade vertoonden aan de wapening. Dat stond niet als urgent in de conditiemeting. Maar toen we de risicoprofielen naast elkaar legden, kwamen die objecten wél bovenaan. Dat helpt focus te leggen op wat er toe doet.'

De lijn tussen buiten en binnen wordt hierdoor korter. Inspecteurs op locatie leveren hun waarnemingen aan, specialisten analyseren de data, en de assetmanager beslist in overleg met de programmamanager over de inzet van middelen. Die keten moet goed georganiseerd zijn, zegt Pieter Ale. 'Anders krijg je ruis en verlies je belangrijke informatie. Want dan val je terug op het piepsysteem en blijf je brandjes blussen. Standaardisatie helpt zodat we samen objectief prioriteiten kunnen stellen over al ons areaal.'

Maatschappelijk effect

Het uiteindelijke doel van de werkwijze is om de grote vervangings- en onderhoudsopgave in de infrastructuur doelmatig te kunnen aanpakken. De RAMSHEEP-methodiek helpt als sturingsmechanisme. Pieter Ale: 'Je moet duidelijk kunnen maken wat het maatschappelijk effect is als je iets wel of niet doet.' ►

"Laten zien wat je mist als je één brug niet opknapt. En wat het risico dan is voor veiligheid, beschikbaarheid of milieu."

Pieter Ale de Boer - Assetmanager vaarwegen en kunstwerken bij de provincie Overijssel

Naast de reguliere onderhoudsopgaven kijkt Overijssel ook nadrukkelijk naar de langetermijnopgave. Daarbij gaat het om vragen als: wat is de restlevensduur van een brug? Wat gebeurt er als we uitstel plegen? Kunnen we met onderhoud vervanging uitstellen? Volgens Pieter Ale is het nog lastig te voorspellen wanneer iets faalt. Daarvoor hebben we monitoring nodig en maken we de koppeling met constructieve veiligheid, op basis van berekeningen.

Vervangingsinvesteringen

Maar de wens is er wel. Overijssel onderzoekt of RAMSHEEP ook breder gebruikt kan worden als alternatief voor je bedrijfswaardenmatrix. 'Het zou ons helpen om ook richting bestuurders dezelfde taal te spreken. Veiligheid, beschikbaarheid, duurzaamheid: dat zijn thema's die ook in RAMSHEEP samenkomen.'

Een van de grootste voordelen van de aanpak zit in de overdraagbaarheid. Kennis die wordt opgehaald tijdens een inspectie, blijft niet hangen bij één expert, maar wordt vastgelegd in een index. Daarmee is de informatie beschikbaar voor het hele team. 'Ik wil dat die kennis niet verdwijnt als een inspecteur vertrekt. Dat we vijf jaar later nog weten waarom we een bepaalde keuze hebben gemaakt.' De aanpak van Overijssel krijgt nog een verdere verdieping, legt Pieter Ale uit. 'We hebben nu veel informatie verzameld. De volgende stap is om die data te vertalen naar dashboards, kaarten en slimme programmering. Wat doen we eerst, wat later? En als er minder geld is: wat laten we dan liggen, en waarom?'

Zijn oproep aan collega-beheerders is duidelijk: 'Durf klein te beginnen. Kijk wat je nu al kunt aanpassen in je uitvraag. En stel jezelf steeds de vraag: helpt deze informatie mij om betere keuzes te maken? Als dat zo is, dan zit je op de goede weg. En dan kan je – net als wij – over een paar jaar terugkijken en zeggen: dit had veel eerder gemoeten.' ■

Lessen uit dit praktijkvoorbeeld:

- Data is richtinggevend in plaats van leidend.
- Leg data eenduidig vast.
- Begin klein door één type asset te kiezen.
- Pas je uitvraag aan, vraag om een risicoprofiel.
- Gebruik de bestaande richtlijnen, maar vertaal ze naar je eigen situatie.
- Maak duidelijk wat het maatschappelijk effect is van je assets en onderhoud.

CROW Essit: praktijkvoorbeelden helpen ons verder

CROW Essit is het netwerk waar decentrale overheden, Rijkswaterstaat, uitvoerders en adviesbureaus hun kennis en inzichten met elkaar delen en vertalen naar de dagelijkse beheerpraktijk. Er staan grote maatschappelijke opgaven op de agenda van professionals in de fysieke leefomgeving. We hebben nog lang niet overal een goed antwoord op of een uitgekristalliseerde werkwijze voor. Gelukkig zien we wel heel veel goede voorbeelden en initiatieven, van waaruit we met elkaar kunnen leren en doorontwikkelen. Het netwerk CROW Essit publiceert een interviewserie met praktijkvoorbeelden, als vertrekpunt voor het goede gesprek. Zo helpen we elkaar verder in de uitvoering van ons werk. Wil je meer weten over CROW Essit of partner worden? www.essit.nl

